

Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství

- je zvláštní druh hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamožují životní prostředí, nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a pohodu chovaných zvířat.

Cíle

- pracovat v co nejvíce uzavřeném systému, využívat místní zdroje surovin, minimalizovat ztráty
- udržet a zlepšit dlouhodobou úrodnost půdy
- vyvarovat se všech forem znečištění pocházejících ze zemědělské činnosti
- produkovat potraviny a krmiva o vysoké nutriční hodnotě a v dostatečném množství
- minimalizovat používání fosilní energie (odmítnutí průmyslových hnojiv a pesticidů a jejich náhrada uvědoměným využíváním biologických procesů, kultivací plodin, nižší intenzita obdělávání půdy, podpora aktivity půdních organismů a rozvoje kořenového systému plodin, omezení dopravy)

Principy udržitelného zemědělství

- Minimalizace vlivů zemědělství na okolí
 - absence syntetických ochranných prostředků
 - absence minerálních dusíkatých hnojiv
- Ochrana a kvalita půdy
 - obnova půdní živěny
 - ochrana před erozí
- Úspora zdrojů
 - Preventivní opatření
 - Přednostní využití zdrojů v rámci agroekosystému
 - Recirkulace zdrojů
- Ochrana diverzity
 - genetické, biologické, krajinné
 - v přírodním i využívaném prostředí
- Důstojný chov zvířat
 - respektovat jejich přirozené potřeby a chování – „welfare“

Ekologické versus konvenční zemědělství

Negativa průmyslového zemědělství

- **Nízká efektivita využívání energie**
- **Závislost na neobnovitelných zdrojích energie**
- **Vyplavování živin**
- **Snižování úrodnosti půdy a eroze**
- **Emise skleníkových plynů**
- **Etické otázky chovu zvířat**
- **Kontaminace potravin rezidui cizorodých látek**
- **Snižování biodiverzity**

Historie vzniku EZ

- 20. léta 20. století – první poznatky negativ průmyslového zemědělství
- 60. léta – idealismus průkopníků
- 70. léta institucionalizace v západní Evropě (vznik IFOAM – International Federation of Organic Agriculture Movements)
 - soukromé standardy a směrnice
 - národní legislativa
- 90. léta oficiální uznání – legislativní uznání na úrovni EU
- Počátek 21 st. – legislativní ukotvení v ČR (zákon 242/2000 Sb.) a nová evropská legislativa NR 834/2007

Legislativa EU

- Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91
- Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. září 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu
- Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008 ze dne 8. prosince 2008 , kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí
- Nařízení Komise (ES) č. 1254/2008 ze dne 15. prosince 2008, kterým se upravuje nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu
- Nařízení Komise (EU) č. 271/2010 ze dne 24. března 2010, kterým se mění nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o logo Evropské unie pro ekologickou produkci

Legislativa - ČR

- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství
- Nařízení vlády č. 505/2000 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a kritéria pro jejich posuzování
- Nařízení vlády č. 241/2004 Sb., o podmínkách provádění pomoci méně příznivým oblastem a oblastem s ekologickými omezeními
- Nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o podmínkách provádění opatření na podporu rozvoje mimoprodukčních funkcí zemědělství spočívajících v ochraně složek životního prostředí
- Nařízení vlády č. 308/2004 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování dotací na zalesňování zemědělské půdy a na založení porostů rychle rostoucích dřevin na zemědělské půdě určených pro energetické využití
- Vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství
- Nařízení vlády č. 75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech Natura 2000 na zemědělské půdě
- Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření

EZ - statistika

Celková výměra ekologicky obhospodařovaných ploch k 31. 12. 2012 vzrostla na téměř 500 tis. ha, což představuje 11,56 % podíl na celkové zemědělské půdě ČR

Ke konci roku 2012 hospodařilo ekologickým způsobem téměř 4 000 ekofarem (cca 13 % registrovaných zemědělských podnikatelů v ČR1

Průměrná velikost ekofarmy meziročně mírně vzrostla na 125 ha, avšak od roku 2001, kdy dosáhla největší výměry 333 ha, dlouhodobě klesá.

Průměrná výměra ekofarmy je větší než farmy konvenční (okolo 80 ha) a výrazně převyšuje EU-27 průměr (40 ha).

Z pohledu užití půdy dlouhodobě dominují v EZ trvale travní porosty (TTP), v roce 2012 s výměrou přesahující 400 tis. ha.

Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2011 přibližně 2,2 mld. Kč.

Srovnání základních statistických ukazatelů EZ

	31. 12. 2011	31. 12. 2012	Meziroční nárůst za rok 2012	Nárůst za leden-srpen 2012 (%)
Počet ekofarem	3 920	3 934	14	0,4
Výměra zemědělské půdy v ekologickém zemědělství (ha)	482 927	488 658	5 731	1,2
Podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy (%)	11,40	11,46	0,06	-
Výměra orné půdy (ha)	59. 281	58 489	-792	-1,4
Výměra trvalých travních porostů (ha)	398 060	407 219	9 159	2,3
Výměra trvalých kultur (sady) (ha)	6 453	6 672	219	3,3
Výměra trvalých kultur (vinice) (ha)	965	1 000	35	3,5
Výměra trvalých kultur (chmelnice) (ha)	10	11	1	9,1
Ostatní plochy (ha)	18 158	17 371	-787	4,3
Počet výrobců biopotravin	646	454*	-192	-29,7

Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (ha)

Plochy	rok 2008 výměra	rok 2009 výměra	rok 2010 výměra	rok 2011 výměra	rok 2012 výměra
Orná půda	35 178	44 906	54 937	59 281	58 489
TTP	281 596	329 232	369 272	398 060	407 219
Trvalé kultury (sady)	2 764	3 678	5 128	6 453	6 672
Trvalé kultury (vinice)	341	645	803	965	1 000
Trvalé kultury (chmelnice)	0	8	8	10	11
Ostatní plochy	21 753	19 890	18 054	18 158	17 371
Celkem	341 632	398 407	448 202	482 927	488 658

Vývoj výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství ČR

Rok	Počet podniků celkem	Výměra zemědělské půdy v EZ v ha	Procentický podíl ze zem. půdního fondu
1990	3	480	-
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61
2007	1318	312 890	7,35
2008	1 946	341 632	8,04
2009	2 689	398 407	9,38
2010	3 517	448 202	10,55
2011	3 920	482 927	11,40
2012	3 934	488 658	11,46

Registrace do EZ

Dle § 6 zákona č. 242/2000 Sb. a článek 28 nařízení Rady (ES) č. 834/2007

Povinnost registrace pro všechny, kteří který produkují, připravují, skladují nebo dovážejí ze třetí země nebo uvádějí na trh produkty jako ekologické produkty nebo produkty z přechodného období

Každá osoba podnikající v ekologickém zemědělství musí mít uzavřenou platnou smlouvu s některým kontrolním subjektem, který je pověřen MZe výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství

Vstupní kontrola

Žádost o registraci

Registrace a začátek přechodného období

Přehled zjištění na kontrolách 2014

V roce 2014 bylo na MZe registrováno 4 653 osob podnikajících v ekologickém zemědělství a bylo u nich provedeno 5 202 kontrol, z toho bylo 432 kontrol neohlášených.

V roce 2014 bylo provedeno 58 supervizí inspektorů v průběhu kontroly a dále kontrola na ústředí každé kontrolní organizace (4 kontroly).

Upozornění, napomenutí 279

Odepření vydání certifikátu 31

Podnět na zahájení správního řízení 55

Počet zahájených správních řízení 46

- *z toho počet vydaných rozhodnutí ve správním řízení 19*
- *z toho počet zastavených správních řízení 15*
- *z toho počet správních řízení neukončených v roce 2014 12*

Počet odebraných vzorků 308

Kontrola

- Certifikační organizace

4 státem pověřené kontrolní organizace (KO) - KEZ o.p.s., ABCERT AG, BIOKONT CZ, s.r.o. a Bureau Veritas Czech Republic s.r.o.).

- Udílají certifikát na nejméně 1 rok (nejvíce na 15 měsíců)
- Provádějí také neohlášené kontroly - v roce 2008 jen 3 %

- Supervize

- Supervizor (Mze) přímo v terénu dohlíží na práci kontrolora

- Úřední kontrola - ÚKZÚZ

- kontroluje pouze vzorek farem dle analýzy rizik (cca 5 % všech farem).
- kontroly jsou stanoveny evropskou legislativou 882/2004 o úředních kontrolách týkajících se krmiv a potravin

Certifikát a logo

- Certifikát – udělován na 1 rok po pravidelné kontrole KO
- Bez certifikátu nelze potravinu označovat slovem BIO
- Potravina označená slovem BIO musí nést doklad o certifikátu u nás je jí:
 - značka pro biopotraviny (tzv. Biozebra)
 - kód kontrolního orgánu, který certifikát vystaví
 - od 1.7. 2010 i povinná evropská značka pro biopotraviny

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 392/2013 ze dne 29. dubna 2013, kterým se mění nařízení (ES) č. 889/2008, pokud jde o kontrolní systém pro ekologickou produkci

Účelem je především zpřesnit, zpřísnit i lepe koordinovat výkon kontrolního a certifikačního systému ekologického zemědělství.

Hlavní oblasti nového nařízení jsou:

- odběry vzorků, počet vzorků, které musí být každoročně kontrolní organizací odebrány a podrobeny analýze, musí to být minimálně 5 % z celkového počtu jim kontrolovaných subjektů,
- analýza rizik: kontrolní organizace musí mít zpracovanou analýzu rizik, v souladu s touto analýzou musí v daném roce proběhnout minimálně u 10 % kontrolovaných subjektů dodatečné kontroly a dále musí být alespoň u 10 % kontrolovaných subjektů provedeny neohlášené kontroly,
- musí být jasně stanoven proces výměny informací mezi kontrolními organizacemi, zejména se jedná o výměnu informací o kontrolovaných subjektech při změně kontrolní organizace,
- také musí být zpracován konkrétní seznam porušení pravidel ekologického zemědělství, které mají vliv na certifikaci produkce.

Děkuji za pozornost